

Dokudansen om virkeligheden

Mammutteatret omplanter filosofiske tanker om projektsamfundet til scenen, mens Global Stories lader et hold somaliere give nyt liv til Somalia. Tidens bud på Brechts lærestykker?

TEATER

De danser alene, Rialto:Teatret, Mammutteatret Tekst: Anders Fogh Jensen. Iscen. og scen.: Egill Pålsson. Kor.: Esa Alanne. Til 25.3.

I am also Somalia, Pakhus 11, Global Stories og Sort/Hvid Ide og iscen.: Ditte Maria Bjerg. Scen.: Lisbeth Burian. Tekst: Moesha Ali Aden, Jeppe Kristensen og holdet. Til 11.3.

Tænk engang, en filosof springer ud som dramatikere og kalder sit værk »et lærestykke« med reference til arven fra Brecht og hans didaktiske principper om at bruge teatret til at lære at agere kritisk i samfundet. Er vi nu ude i noget, der lugter af aflagt 1970'er-realistisk pegepindsteater?

Men det er altså ikke længere tabu for teatret at skilte med, at det godt vil lære publikum noget om virkeligheden – ligesom det siden slutningen af 90'erne har været en gennemgående tendens med forestillinger, der går i kritisk, autenticitetssøgende clinch med samfundet.

MONNA DITHMER

Længe har det dog været *no go* at signalere, at teatret skulle lære nogen noget som helst, af bare frygt for at kunsten skulle udvandes til infotainment eller druknes i politisk korrekthed og fodformet dokumentarteater.

Fodformet teater, det kan man ikke skyde filosof Anders Fogh Jensen i skoene, sådan som han med Mammutteatret ubeværet får omsat sine tanker fra bøgerne 'Projektsamfundet' og 'Projektmennesket' til scenen. Snarere er der en grotesk elegance over den lille forestilling 'De danser alene' – netop som kritik af tidens accelererende arbejdsmarkedskultur i projekternes vold, hvor fast løn, kollektive rettigheder og sikkerhedsnet er *so last year*. Her hersker kun spændende udfordringer og superpositive, proaktive netværksmennesker – på jagt efter en ny døgnfluevision, der kan sikre bare de næste par måneders overlevelse.

Det her handler ikke om Brechts proletariat, men om en ny udsat gruppe: det postindustrielle samfunds prekariat – nu også i den kreative klasse.

PROVOKERENDE COOL danser fire pro-

VIRKELIGHEDSDRAMA. Sangeren Maryam Mursal kæmper for Somalia, mens Katrine Greis-Rosenthal kæmper med projektsamfundet. Foto: Rumble Skafte og Per Morten Abrahamsen

jektmennesker rundt om hinanden med hver sin indstudert skodesløse rytme og desperat smilende ambition: Do or die. Scenen er blændende hvid og forsynet med projektorer: Livet er et endeløst *photo shoot*, og du skal selv sørge for at performe 24/7.

Den unge, kvindelige designer forsøger at lære at navigere – hos Katrine Greis-Rosenthal er der både sårbar styrke og indbydende fleksibilitet i sind og krop. Der er intet at holde sig til hos den følelsesmæssigt omstillingsparate kæreste (Thue Ersted Rasmussen), der får åndenød bare ved udsigten til at skulle lægge sig fast på en fælles ferie i uge 15, mens Tina Gylling Mortensen som chefen med teflonsmilet sukrer den implicite udbytning af arbejdskraften til med ord som frihed. At den godt afglidende Henrik Birch som Mr. Projektmaster så vil toppe den gnidningsfri noget for noget-projektsjakk med et gammellummert knald, besegler bare den altdominerende arbejdsmorale: »Heller misbrugt end ubrugt«.

Samfundskritikken er ikke til at tage fejl af, ironien oser ud af projektsamfundets hvide helvede, som instruktøren

Egill Pålsson får stykket ud i små, skarpt veldesignede scener – øjensynligt med hilsen til Jørgen Leths kulturfilm 'Det perfekte menneske' fra 1968, ligheden er i hvert fald slående.

Rammende og underholdende er det. Overfladeelegancen er lige så forførende luftig og teflengtalt som projektsamfundets

det selv. Alligevel virker det lovlig *safe* med den gennemførte distance-ironi. Jeg savner noget friktion. Projektmennesket får ikke så stærkt fat som sidste sæsons konsulentmenneske – i Mammutteatrets ligeledes dokubaserede stykke 'Sidst på dagen' er vi alle mennesker'.

Men heldigvis får projektsamfundets

femiserede drama modstand fra Katrine Greis-Rosenthal's druknende projektmenneske, så man kan mærke, at der er noget på spil. Samtidig er den brechtske undertitel »et lærestykke« faktisk med til at give det hele kant, så man ser på de dansende projektmennesker som et kritisk socio-antropologisk studie.

I DET SØNDERBOMBEDE teater, som forestillingen 'I am also Somalia' tager afsæt i, var der absolut ingen skruller ved at betragte teatret som en læreanstalt. Nationalteatret i Mogadishu blev opført i 1960'erne som symbol på Somalias frihed og blev et kulturelt dannende samlingspunkt for den nye socialistiske stat. Som en af teatrets legendariske sangere Maryam Mursal her fortæller det: »Vi var lærerne, og publikum var eleverne«.

Men sådan som teatret nu bliver projiceret op, rådt og gråt, på hele bagvæggen af Pakhus 11, er det den rene ruin, et monument over Somalias krigshærgede, omtumlede skæbne som »fejlslagen stat«, som selv de danske immigrationsmyndigheder vist må tøve med at sende afviste asylansøgere tilbage til.

»Somalia er fucked«, lyder det fra den anden hovedperson, den unge rapper Bashir fra Vollmose, der med sin unge energi og direkte fortæller og synger løs. Men det er den syngende Maryam Mursal, der bliver forestillingens varmelegeme, som hun står der med sin karisma, sin strålende grønne kjole og gløden sangstemme og får alt det grå til at lyse op.

Det er selve ambitionen med 'I am also Somalia', som det præcist siges i titlen: Somalia er også de mennesker, der er flygtet ud i verden, og som her giver nyt liv til det forliste hjemland. Det gør instruktøren Ditte Maria Bjerg ved at genoplive Nationalteatrets gamle revyagtige tradition »riwayaad«, hvor man veksler mellem musik, små historier og sketcher. Således får

vi her serveret Somalias historie, side om side med lidt dansk somalisk hverdag, filmiske indslag, projektioner samt sang og dansende korpiger.

Det er et glimrende, autentisk virkende greb, men der går alt for meget historieforelæsning i det, når vi skal tilbage til kolonimagtens deling af Afrika i 1885. Forestillingen kommer til at mangle fokus. Selv havde jeg gerne hørt meget mere om den grøntstruttende Mursal, hendes flugt til vesten sammen med fem børn og hendes overlevelseskamp i et nyt land.

Det er forestillingens force som dokuteater, at den til forskel fra ovennævnte projektsamfundsdrama ikke alene baserer sig på virkelighedsmateriale, men også på autentiske menneskeskæbner. Generøst virker det at få chancen for at møde så forskellige personer *live*, der skulle bare have været mere plads til deres historier end til landets historie.

Ditte Maria Bjerg har før med sine Global Stories sat tankevækkende fokus på indiske rugemødre, filippinske au pairs eller grønlandere i det postkoloniale kølvand. Det er faktisk forestillinger, der godt tør stå ved at ville lære en noget. Man bliver klogere på verden.

monna.dithmer@pol.dk

»Man kan jo sige, at vores kroppe findes«

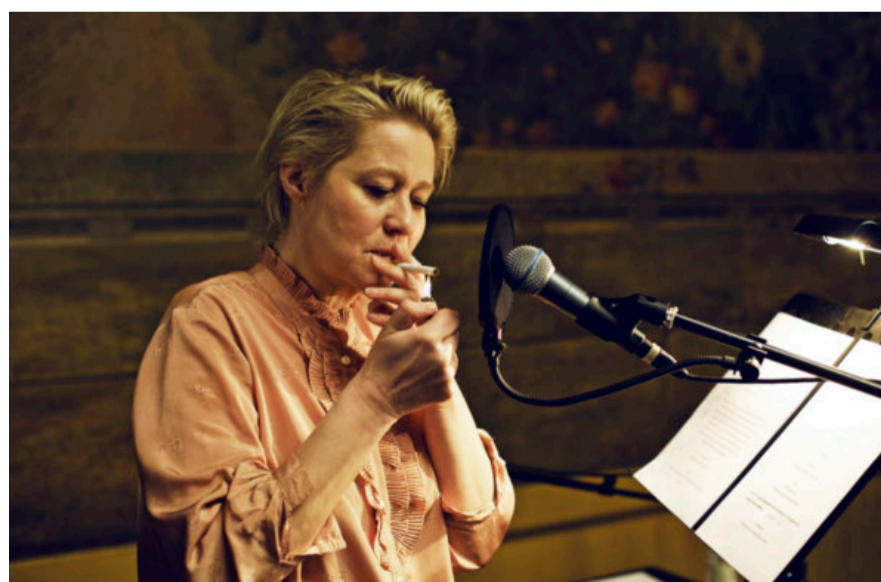
Radioteater live er en hyggelig hybrid mellem skue- og hørespil, som absolut har fremtiden for sig. Især hvis den driftige producent AKTI tør skruer helt op for stemmerne.

HØRESPIL

AKTI: Reality af Niels Henning Falk Jensby. Instr.: Anna Schulin-Zeuthen. Lyd: Björn Lindberg. Medvirk.: Amanda Collin og Özlem Saglanmak. Besøg af: Josefine Klougart. Instr.: Niels Erling. Lyd: Theis Vesterlække. Medvirk.: Trine Dyrholm og Lærke Schjærff Engelbrecht. Arbejdermuseet, i samarbejde med KBH Læser, tirsdag 28. februar. Om nogle uger på akti.dk

Hvorfor er der ikke flere unge, der går i teatret? Fordi de går i radioteater. Det gjorde de i hvert fald tirsdag aften, hvor Arbejdermuseets festival udgjorde den kongeniale ramme om noget så på én gang folkeligt og musealt og altså moderne som optagelsen af to

klassiske hørespil – live. »Kan I høre mig?«, spørger instruktør og vært Niels Erling fra scenen. Ja, han går fint igennem, ligesom hans instrukser om publikums rolle i aftenens *one take*. Moderate udbrud er tilladt, mens olflaskers bøvede klirren frabedes. Vi er helt med, klapper på de rigtige steder og glider så ellers ind i en kollektiv lænestolshygge, der er svær at beskrive som andet end – hyggelig. Og forventningsfuld, i og med det er efterårets romandebuterende unge forfatter Niels Henning Falk Jensby ('Techno'), der står

HIV. Trine Dyrholm smøger den med manér på Arbejdermuseet. AKTI's livekoncept har kørt siden 2014. Foto: Jesper Hyuk

bag aftenens første tekst 'Reality', og en af den litterære scenes superstjerner Josefine Klougart, der radiodebuterer med 'Besøg'.

Manuskripter, vandflasker, et søvnt scenelyst og en enkelt smøg er, hvad skuespillerne har at rumstere rundt med i denne skræbeteaterperformance, der

nok kan trække en sal fuld af tilskuere, men hvis egentlige mål jo netop også er *lytterne*, det blinde teaters publikum. For når aftenens lydudstyr er pakket sammen, lægger folkene bag AKTI produktionen ud som podcast. Nyskrevne nordisk dramatik – lige til at stoppe i folks øregange. Det er kulturpolitik, der klinger sødt her i socialismens gamle festsal!

NIELS HENNING FALK JENSBY har flyttet sin scene til LA, hvor to mere eller mindre afdankede realitystjerner sludrer ved poolkanten om at være og ikke være kendt. Om plastikkirurgi, en spøgelsesagtig fyr ved navn John og de gode gamle dage, hvor Britney Spears var ikon. »Jeg kan aldrig finde ud af, hvad jeg er uden for LA«, siger Kourtney til Kate.

Det lyder jo som det rene gossip, og Amanda Collin og Özlem Saglanmak taler da også med en venindesladderens lethed, som dels er sjov, dels udstiller replikkernes knolde af (bevidst) fortænkthed. »Man kan jo sige at vores kroppe findes, at de er en egentlighed«, lyder en af de gode.

For både Platon og Jesus raver skam rundt i teksten, og selv om pooldamerne taler meget om det ydre, skyder forfatteren en del refleksioner ind mellem smøger og snak. Eksistens, transcendens og udødelighed vendes som isterninger i de klirrende drinks. Ja, et sugerør snorker så larmende fra lydmandens krog, at det får sin

helt egen barnlige komik. Jo, kroppene snakker. Hvad vil vi mere? Høre sjælen.

I 'BESØG' sender lydscenograf Theis Vesterlække indledningsvis en munter hilsen til radioteatrets realistiske lydrum: trin på trapper, en dørklokkes klemten, en hoveddørs smækken. Og omsider giver scenens flygelte mening. Nu skal vi have underlægning!

Josefine Klougarts dialog, som måske i virkeligheden er en monolog, kalder snarere på musik end på reallyd. Den er musik visse steder og peger således på den poetiske bevægelighed, radiodramaet også har. »Teatrets vævre hest«, som radiodramatikens fornemme pioner Finn Methling også kaldte genren med henvisning til den lethed, hvormed netop lydscens teater kan bevæge sig ind på lyrikens og musikens områder. Hvis dramatikeren og hendes lydmagere altså tør.

»Er det dig?«, lyder Lærke Schjærff Engelbrechts åbningsreplik i 'Besøg', der ligesom aftenens første tekst interesserer sig for selvet, for væren og for fremtrædelse. »Ja. Jeg tænkte, jeg ville kigge forbi, svarer Trine Dyrholm. To gamle venner, tænker man. I et noget anstrengt møde, erfarer man. Indtil det dæmmer, at værten er forfatter og gæsten hendes jeg-fortæller. En fiktiv person altså, eller en auto-fiktiv en, ja måske forfatterens eget skinbarlige ego. Det er i hvert fald skizofrent –

mest på den sjove måde – når de to kvinder taler om mændene i deres fælles liv. Kvinden er ikke helt tilfreds med at sove alene. »Men jeg har givet dig Jonas«, siger Forfatteren. »Han er da smuk«.

Men det er ikke kun skæg og litteraturteoretisk identitetsballade, det er også bevægende. »Dengang i Lofoten. Den mand, fiskeren, jeg så ...«, indleder Trine Dyrholm en fortælling i fortællingen, som fører lytteren langt væk, med til fjerne geografiske og emotionelle egne. Endelig er vi spændt for »den vævre hest«.

TRINE DYRHOLMS stemme kan imponere meget – tænk bare, hvordan man kunne lukke øjnene for familietabernaklet i tv-serien 'Arvingerne' og bare lytte til dramaet i hendes stemme. Men Dyrholms stemme, og stemmerne som sådan, kan endnu mere, end AKTI får demonstreret denne aften.

Det er så berigende for både litteraturen, teatret og den voksne lyttekultur, at AKTI tager hørespillet alvorligt; vi, der er født omtrent samtidig med kristalapparatet, husker bare, hvordan vildskaben og lyrikken kan ligge i både teksten og lydscenografien, men så sandelig også i skuespillerens stemme. Derfor tænkte man af og til midt i lænestolshyggen: Skru op, skru ned, gør ved!

LISE GARS DAL
lise.garsdal@pol.dk